

Julkinen sektori / Sari Jokikallas

21.5.2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Viite Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta hallituksen esityksestä HE 37/2024 vp ja asiantuntijakuuleminen 22.5.2024

Asia **HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE TYÖVOIMAPALVELUIDEN UUELLEEN JÄRJESTÄMISEEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMISTA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI**

Valtioneuvosto antoi 18.4.2024 eduskunnan käsiteltäväksi hallituksen esityksen (HE 37/2024 vp) työvoimapalveluiden uudelleen järjestämiseen liittyvien lakien muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Ehdotetut muutokset liittyvät pääosin julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuun kuntasiirtoon liittyvässä lainsäädännössä havaittuihin korjaus- ja täydennystarpeisiin. Samalla on tarkoitus lisätä Orpon hallitusohjelman mukaisesti asiantuntijan harkintavaltaa työnhakijan palveluprosessissa.

Ammattiliitto Pro ry esittää hallituksen esityksestä asiantuntijalausuntonaan seuraavaa:

Keskeiset ehdotukset

Sopimus viranomaistehtävien hoitamisesta ja työvoimaviranomaisen määritelmä

Epäselvyyksien välttämiseksi työvoimaviranomaisen määritelmä on lausuntopalautteen pohjalta tarkistettu koskemaan vain kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä. Määritelmä mahdollistaa kuntalain 54 §:n mukaisen sopimisen viranomaistehtävien hoitamisessa.

Prolla ei ole ehdotukseen huomautettavaa.

Työnhakijan palveluprosessi ja työnhakuvelvollisuus

Pro kannattaa ehdotuksia keventää työnhakijan palveluprosessia tavalla, joka mahdollistaa työvoimaviranomaisten rajallisten asiantuntijaresurssien kohdentamisen jossain määrin nykyistä tarkoituksenmukaisemmin.

Pro kannattaa myös työnhakuvelvollisuuteen ehdotettuja muutoksia.

Pro esitti jo pohjoismaisen työvoimapalvelumallin valmistelun yhteydessä vuonna 2021 näkemyksensä, että lakiin kirjattavien haastattelujen ja keskustelujen sekä työnhakuvelvollisuuden yksityiskohtia olisi pitänyt pohtia perusteellisemmin erityisesti niiden työnhakijoiden kohdalla, joiden edellytykset hakea työtä ja työllistyä ovat kunnossa.

Julkinen sektori / Sari Jokikallas

21.5.2024

Varaamalla riittävästi aikaa huolelliseen lainvalmisteluun ja sidosryhmien kuulemiseen sekä huomioimalla lausunnonantajien perustellut näkemykset, voidaan välttää korjaus- ja täydennystarpeita. Tiuhaan tahtiin tapahtuvat muutokset työllistävät tiukoilla olevia säädösvalmisteluresursseja ja aiheuttavat aina lisätyötä lainsäädäntöä toiminnassaan soveltaville viranomaisille. Jatkuvat muutokset aiheuttavat hämmennystä myös asiakkaisissa ja vaativat paljon asiakasviestinnältä.

Pro toteaa, että ehdotettu palveluprosessin keventäminen on oikeansuuntainen, mutta ei riittävä. Työvoimapalvelujen asiantuntijan harkintavaltaa asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa on edelleen lisättävä, jotta tuki saadaan kohdennettua asiakkaille, jotka apua eniten työllistyäkseen tarvitsevat ja siitä hyötyvät. Palvelutarpeen arvioinnin merkitys korostuu entisestään, koska työttömyysturvaan on tehty merkittäviä muutoksia. Työllistymisessä tukea tarvitsevat työttömät työnhakijat on entistä tehokkaammin saatava ohjattua palvelupolulle, joka johtaa työllistymiseen köyhyysloukkuun putoamisen sijasta.

Prolla ei ole huomautettavaa työttömyysturvaseuraamusta koskevaan säädösehdotukseen (Työttömyysturvalain 2 a luvun 9 pykälän 1 momentin uusi 1 a kohta) siihen lausuntopalautteen jälkeen tehtyjen täsmennysten ja lisäysten jälkeen.

Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

Prolla ei ole huomauttamista ehdotuksiin, joilla täsmennetään käyttöoikeuksien määrittelyä sekä määritellään rajapinnat ja niiden ylläpito valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaksi. Myös työvoimaviranomaisten hankkimien käyttövelvollisuuden piiriin kuuluvaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta täydentäviä lisäosia koskevan sääntelyn täsmentäminen on tarpeen.

Eures-työnvälitysverkosto

Prolla ei ole huomauttamista ehdotukseen nimetä työvoimaviranomaiset Eures-jäseniksi nykyisten TE-toimistojen sijaan.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Prolla ei ole huomauttamista ehdotukseen, jolla KEHA-keskus saisi oikeuden tulotietorekisterin tietojen käyttämiseen tilanteissa, joissa palkka- tai etuustieto on välttämätön järjestämislain mukaisten työvoimapalveluihin liittyvien tietojärjestelmäpalvelujen tuottamisessa.

Henkilöstön siirtyminen

Pro pitää välttämättömänä voimaannapolain täydentämistä niin, että työllisyysalueen kuntien välillä tapahtuvat valtiolta siirtyneen henkilöstön siirrot katsottaisiin lain nojalla liikkeenluovutukseksi vuoden 2025 loppuun asti. Täydennys tarvitaan valtiolta siirtyvän henkilöstön aseman turvaamiseksi, koska työvoimapalvelujen organisointi on kesken ja järjestelyjä kuntien välillä saatetaan tehdä vielä siirtohetken jälkeen.

Vuoden 2025 alusta maassa on 45 työllisyysaluetta. Nykyisiä TE-toimistoja on vain 15. Henkilöstön siirtosuuntien määrittely on ollut haastava tehtävä. Aina siirtosuunnan määrittelyssä

Julkinen sektori / Sari Jokikallas

21.5.2024

ei ole pystytty ottamaan huomioon henkilöstön omia toiveita, koska siirrot on toteutettava asiakaspohjaan perustuvan laskennallisen henkilötövuosimäärän suhteessa. Eriyisen hankala hyvän henkilöstöpolitiikan noudattaminen siirtosuunnan määrittelyssä on ollut KEHA-keskuksen osalta, jossa kuntiin siirtyvät maksatus- ja hallintotehtävät on hoidettu monipaikkaisesti ympäri maata ja uusi työnantaja voi olla satojen kilometrien päässä. Jo nyt tiedetään, että lähipalveluja tullaan tuottamaan laajasti työllisyysalueen kunnissa, keskitettyjä palveluja tuottamaan vastuukunnassa ja osaa palveluja tuottamaan yliajallisuudessa yhteistyössä. **Monitahoisen uudistuksen toimeenpanon valmistelu on osoittanut, ettei ennakointi myöskään säädösten tasolla ole helppoa. Pro korostaa, että valtiolta siirtyneen henkilöstön asema on pystyttävä kaikissa vuoden 2025 aikana toteutettavissa työnantajalähtöisissä järjestelyissä turvaamaan niin, että liikkeenluovutuksen periaate toteutuu ja vältetään väliinputoamisen mahdollisuus.**

Työvoimaviranomaisille siirtyvät sopimukset sekä tuki- ja korvauspäätökset

Prolla ei ole huomautettavaa ehdotuksiin, joka liittyvät valtion korvausvastuisiin työvoimaviranomaisille siirtyvien sopimusten sekä tuki- ja korvauspäätösten osalta.

Käyttöoikeus asiakastietojärjestelmään toimeenpanon valmistelussa

Prolla ei ole huomautettavaa ehdotuksiin, jotka liittyvät uudistuksen sujuvan toimeenpanon kannalta aivan välttämättömiin uusien työvoimaviranomaisten tiedonsaantioikeuksiin.

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointi

Prolla ei ole huomautettavaa ehdotukseen selkiyttää yhteistoiminmallin organisointia toteamalla asetettavien johtoryhmien enimmäismäärä ja edellytykset asettaa johtoryhmä, johon kuuluisi enemmän kuin yksi työvoimaviranomainen.

Palkkaturvahakemusten vastaanottaminen

Prolla ei ole huomautettavaa ehdotukseen muuttaa palkkaturvalakia ja merimiesten palkkaturvalakia tekemällä niihin työvoimaviranomaisen määritelmästä vastaava täsmennys kuin järjestämislakiin. Mahdollisuus toimittaa palkkaturvahakemus KEHA-keskuksen lisäksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetulle työvoimaviranomaiselle on asiakasmyönteinen ehdotus.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudet

Ehdotuksen mukaan kuntien rahoitusvastuun laajentamisen korvausta koskeva indeksitarkistus sidottaisiin rahoitusvastuun perusteena olevien työttömyysetuuksien indeksikorotuksiin. Koska työttömyysetuuksien indeksikorotukset on jäädytetty vuosiksi 2024–2027, ei myöskään kuntien saamaan korvaukseen tehtäisi indeksitarkistusta. Muutoksella halutaan välttää kunnille siirtyvien etuusmenojen ylikompensointi.

Tässä yhteydessä Pro haluaa tuoda esille laajemman huolensa työvoimapalvelujen rahoituksen kestävydestä. Järjestämisvastuun siirron yhteydessä siirtyy määrärahoja työ- ja elinkeinoministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokista kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen yhteensä 874 milj. euroa (Lähde JTS 2025-2028). Siirrot ovat pienentyneet tarkistusten perusteella noin 77 milj. euroa. Kuntataloudessa on tulojen ja menojen

Julkinen sektori / Sari Jokikallas

21.5.2024

välillä rakenteellinen epätasapaino, jonka syventymisen estämiseksi odotetaan kuntien sopeuttavan toimintaansa. Valtionosuusrahoituksen kohdentamisesta päättävät kunnat, koska korvamerkintää mm. työvoimapalveluihin ei ole. Samaan aikaan työttömyys on kasvussa: maaliskuussa 2024 työttömyysaste 10,7 %. Työttömyys on nousussa lähes kaikissa ikä-, ammatti- ja koulutusryhmissä. Työttömyysturvaan tällä hallituskaudella tehty lukuisat muutokset lisäävät osaltaan työllistymisessä vahvaa asiantuntijatukea tarvitsevien asiakkaiden määrää. **Työvoimapalvelujen rahoituspohjasta on huolehdittava niin, että jokaiselle asiakkaalle kyetään tarjoamaan hänen yksiköllisen palvelutarpeensa mukaiset palvelut ja työllistymisen asiantuntijatuki. Helpoimmin tämä olisi toteutettu työvoimapalvelujen valtionrahoituksen korvamerkinnällä.**

Niko Simola
Johtaja

Sari Jokikallas
Sopimusälavastaava/asiantuntija